

13 söndagen efter Trefaldighet

Predikan på distans 2021-08-29.

Kyrkoherde Sten Rydh, Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige

Vår nästa

I Guds, Faderns + och Sonens och den Helige Andes, namn. Amen.

Bön: Käre himmelske Fader! Du har gett oss ditt heliga ord med både lag och evangelium. Lär oss att förstå den rätta skillnaden mellan de båda. Undervisa oss nu om detta och skänk oss din helige Ande. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. *Amen.*

Predikotext. Luk. 10:23-37. Den barmhärtige samariten.

23 När de var ensamma vände sig Jesus till lärjungarna och sade: "Saliga är de ögon som ser vad ni ser. 24 Jag säger er: Många profeter och kungar ville se vad ni ser men fick inte se det, och höra vad ni hör men fick inte höra det." 25 Sedan kom en laglärd fram för att pröva honom och frågade: "Mästare, vad ska jag göra för att få evigt liv?" 26 Jesus sade till honom: "Vad står det skrivet i lagen? Hur läser du där?" 27 Han svarade: "Du ska älska Herren din Gud av hela ditt hjärta och av hela din själ och av hela din kraft och av hela ditt förstånd, och din nästa som dig själv." 28 Jesus sade till honom: "Du svarade rätt. Gör det, så får du leva."

29 Då ville mannen rättfärdiga sig och frågade Jesus: "Vem är då min nästa?" 30 Jesus svarade: "En man var på väg från Jerusalem ner till Jeriko och råkade ut för rövare. De slet av honom kläderna och misshandlade honom, och sedan försvann de och lämnade honom där halvdöd. 31 En präst råkade komma ner samma väg, och när han fick se mannen gick han förbi. 32 På samma sätt var det med en levit. Han kom till platsen, såg mannen och gick förbi."

33 Men en samarier som var på resa kom också dit, och när han såg mannen förbarmade han sig över honom. 34 Han gick fram och hällde olja och vin i hans sår och förband dem. Sedan lyfte han upp honom på sin åsna, tog honom till ett värdshus och skötte om honom. 35 Nästa dag tog han fram två denarer och gav till värdshusvärden och sade: Sköt om honom. Och kostar det mer ska jag betala när jag kommer tillbaka. 36 Vem av dessa tre tycker du var en nästa för mannen som råkade ut för rövare?" 37 Han svarade: "Den som visade barmhärtighet mot honom." Då sade Jesus till honom: "Gå du och gör som han."

* * *

Vi står idag på nytt inför den välkända texten om den barmhärtige samariten eller samariern som det heter i Folkbibelns översättning. Men texten hos Lukas har också en viktig början som vi först skall gå in på. Predikan delas därför in i dessa tre delar.

1. Jesu tal till apostlarna (ämbetet)
2. Jesu tal till den lagkloke (lagen).
3. Jesu liknelse om den barmhärtige samariten (evangeliet).

1. Jesu tal till apostlarna (ämbetet).

Jesus sade till sina apostlar:

"Saliga är de ögon som ser vad ni ser. Jag säger er: Många profeter och kungar ville se vad ni ser men fick inte se det, och höra vad ni hör men fick inte höra det." (v. 23f).

Detta visar det bibliska ämbetets uppgift. Först talas om GT:s profeter och kungar. De hade som uppgift att förkunna Guds ord rent och klart och styra landet i enlighet med Guds vilja. Deras profetior handlade framför allt om den kommande Messias, Kristus. **Jesaja** skrev t.ex.:

Kom, låt oss gå till rätta med varandra, säger Herren. Om än era synder är blodröda ska de bli snövita, om än de är röda som scharlakan ska de bli vita som ull. Om ni är villiga och lyssnar ska ni få äta landets goda (Jes. 1:18f).

Och **Jeremia** skrev: *Se, dagar ska komma, säger Herren, då jag sluter ett nytt förbund med Israels hus och med Juda hus... ty jag ska förlåta deras missgärningar och aldrig mer minnas deras synder (Jer. 31:31-34).*

Och **David** skrev:

Herren sade till min Herre: "Sätt dig på min högra sida tills jag lagt dina fiender som en pall under dina fötter." (Ps. 110:1).

Dessa profeter fick genom den helige Andes inspiration nåden att tala om den kommande Kristus. Hur gärna hade de inte önskat att få se uppfyllelsen av sina profetior. Men detta var ännu inte Guds vilja. Jesus säger därför:

Många profeter och kungar ville se vad ni ser men fick inte se det, och höra vad ni hör men fick inte höra det (v. 24).

Ett undantag var Mose och Elia, som fick vara med Jesus på förklaringsberget som predikan handlade om för en tid sedan. Det står: *Mose och Elia visade sig för dem och samtalande med honom (Matt. 17:3).* Men för övriga profeter och kungar gällde att de fick framföra budskapet utan att få se dess fullbordan. Petrus skriver:

Det var denna frälsning som profeterna sökte och forskade efter, de som profeterade om den nåd som ni skulle få. De försökte förstå vem eller vilken tid Kristi Ande i dem syftade på när han förutsade Kristi lidanden och den härlighet som skulle följa. Och det uppenbarades för dem att det inte var sig själva utan er som de tjänade med sitt budskap. Det budskapet har nu förkunnats för er genom dem som i den helige Ande, sänd från himlen, gav er evangeliet – ett budskap som änglar längtar att få blicka in i (1 Petr. 1:10ff).

Men nu när Jesus har kallat sina tolv apostlar och har dem kring sig får de se just detta, som alla profeterna och även änglarna har längtat efter att få se. De får se och höra Kristus själv. De får lyssna till hans undervisning och se hur han botar sjuka och förlåter synder. De har också fått kallelsen till apostlaämbetet, som innebär att de nu är kallade att förkunna Guds ord om vem Kristus är och vad han har gjort. De skall också få många efterträdare i ämbetet, vilka i Skriften kallas herdar och lärare, präster och biskopar. Redan i detta kapitel hos Lukas berättas om hur Jesus sände ut 72 andra, som skulle gå två och två till Israels städer och förkunna evangelium (Luk. 10:1ff). Jesus sade då också: *"Skörden är stor, men arbetarna är få. Be därför skördens Herre att han skickar ut arbetare till sin skörd." Luk. 10:2).*

När de utsända kom tillbaka var de glada över att till och med de onda andarna lydde dem. Men Jesus sade till dem: *"Gläd er inte över att andarna lyder er, utan gläd er över att era namn är skrivna i himlen." (v. 20).* Dessa ord gäller också oss. Vi skall som kristen kyrka bedja till Herren att han sänder fler präster som predikar Guds ord rent och klart. När det då händer att Guds ord har framgång och många blir frälsta skall vi inte lockas att börja tro att dessa under är det viktigaste. Då drabbas vi av den så kallade *framgångsteologin*, som ser kyrkans tillväxt och framgång som ett mått på om allt står väl till eller ej. Nej, Jesus säger tydligt och klart: *Gläd er inte över att andarna lyder er, utan gläd er över att era namn är skrivna i himlen." Även om den yttre kyrkan är liten och svag och kanske utsatt för svåra förföljelser och andra motgångar så beror de kristnas andliga hälsan på om de förtröstar på Herren och har sina namn skrivna i livets bok.*

I denna andliga "livets bok" blir vi alla inskrivna genom dopet och tron. Men om vi börjar att på nytt förtrösta på oss själva och glömmer Gud och hans ord avfaller vi från tron. Detta gäller om vår förtröstan har sin grund i andlig framgång och kyrkans tillväxt. Det är farligt om man tror att antalet medlemmar i en kyrka eller församling är ett mått på kyrkans andliga liv. Vi skall minnas att Elia stod helt ensam mot flera hundra baalspräster, men ändå hade Gud på sin sida. Det berodde på att Elia av hjärtat förtröstade på Messias och visste att Gud var starkare än många hundra falska lärare. Så skall vi också förtrösta på att Herren tar hand om sin rättrogna kyrka idag, där Guds ord lärs rent och klart i alla stycken och där sakramenten förvaltas rätt enlighet med Kristi befallning och instiftelse.

2. Jesu tal till den lagkloke (lagen).

Den lagkloke (laglärde) kom inte för att lära av Jesus utan för att snärja honom eller pröva honom. Han var kritiskt inställd till Jesus. Så kommer många idag till Bibeln för att visa att Bibeln har fel. Man vill t.ex. inte tro på Jesu ord om att Adam och Eva var verkliga människor som levde för några tusen år sedan. Man vill inte tro att Gud verkligen skapade världen på sex dagar. Man vill inte tro att den helige Ande har ingivit och inspirerat Bibels ord. Så kommer man till Jesus som bibelkritiker. Man kommer inte för att bekänna sin synd och få förlåtelse. Den laglärdes fråga till Jesus verkade ändå mycket from. Han säger ju:

"Mästare, vad ska jag göra för att få evigt liv?" (v. 25).

Lägg märke till att han tror att han själv måste göra något för att blir frälst. Men han ställer sin fråga för att pröva och snärja Jesus och se om denne svarar rätt. Han har ingen nöd i sitt hjärta på grund av synden. Han tror sig vara rättfärdig på grund av sina gärningar. Men Jesus såg in i hans hjärta. I sin kärlek ville Jesus krossa hans egenrättfärdighet med lagens ord. Därför säger Jesus till honom:

"Vad står det skrivet i lagen? Hur läser du där?" (v. 26).

Jesus vänder mannens fråga till honom själv. Jesus vägrar att låta mannen vara den som examinerar Jesus. Istället rannsakar han nu mannens hjärta med lagens ord. Den laglärde svarar direkt:

"Du ska älska Herren din Gud av hela ditt hjärta och av hela din själ och av hela din kraft och av hela ditt förstånd, och din nästa som dig själv" (v. 27)

Så har nu Jesus låtit mannen svara själv. Han svarar med det dubbla kärleksbudet, som är en sammanfattning av hela Guds lag. Gud kräver att vi skall älska honom över allting och vår nästa som oss själva. Mannen vet detta väl och svarar snabbt. Men han tror att han genom att försöka leva enligt lagen skall få evigt liv. Det är sant att lagen lovar detta, men bara om man håller lagen fullkomligt.

Jesus är nu läraren som säger till eleven: *Du svarade rätt! Gör det så får du leva (v. 28).* Det ligger oerhört mycket i detta svar. Observera att Jesus verkligen på allvar lär att den som håller lagen fullkomligt får evigt liv. Jesus lär också att detta är omöjlig för oss syndare. Men han vet att den laglärde ändå tror sig vara rättfärdig genom att försöka hålla lagen så mycket han kan. Så lärde fariséerna att om man verkligen anstränger sig för att följa den goda böjelsen i hjärtat så kommer Gud att hjälpa till och ge människan saligheten. Fariseerna trodde att människan verkligen har en möjlighet att själv välja mellan att följa den goda eller den onda böjelsen. De förstod inte att synden gör att människan är helt och hållet fången i synden under djävulens våld och att hon omöjligen kan befria sig själv. Deras tanke om att blir frälsta genom att försöka hålla lagen i allt krossas nu av Jesus med detta enda ord: *Gör det så får du leva!*

3. Jesu liknelse om den barmhärtige samariten (evangeliet).

Mannen måste ha känt Jesu ord som en pik in i hjärtat. När Jesu säger: *Gör det så får du leva!* förstår mannen att Jesus menar att han ännu inte har uppfyllt lagen. Därför försöker mannen *ursäkta sig* eller *rättfärdiga sig*, som Folkbibeln översätter det. Mannen förstår att Jesus kräver mera av honom. Han tänkte nog: Gud älskar jag redan över allting, men kanske jag inte gjort tillräckligt mot min nästa. Därför frågar han Jesus:

"Vem är då min nästa?" (v. 29).

De laglärda och fariséerna försökte verkligen på allvar tjäna och älska sin nästa. De använde både tid och pengar för att tänka på de fattiga och hjälpa dem. Den laglärde tänker nu att han måste få veta vilka personer han ytterligare skall älska och tjäna. Men hans tankar är hela tiden inriktade på att himmelen skall uppnås genom kärleken till Gud och nästan. De laglärda och fariséerna talade visserligen också om Guds nåd, men tanken var att om människan uppfyller sin del och strävar efter att uppfylla lagen, så gör Gud sin del och hjälper till och förlåter det som brister. Detta var precis vad också Martin Luther försökte göra under många år i klosterlivet. Han kämpade och kämpade för att genom en minutiös laguppfyllelse blicka Gud och om möjligt få del av nåden på detta sätt. Men ju mer han försökte desto mer märkte han hur omöjligt det var, och hur det egna hjärtat bara blev värre och värre. Genom lagen kan man inte komma till Gud!

Nu får den lagfromme höra något chockerande. Jesus berättar om mannen som överfölls av rövare på väg till Jeriko. Han blev nästan ihjälslagen. En präst från templet kommer, men går förbi. Likaså en levit. Dessa var folkets andliga ledare. De borde givetvis ha hjälpt den slagne som plågades svårt. Men de gick över på andra sidan vägen och låtsades inte se mannen. Men så kommer en samarit, som inte tillhörde judafolket. Samariterna hade en blandreligion och var föraktade av judarna. Samariern hjälper nu på alla sätt den slagne och förbinder hans sår. Han lämnar honom i god vård på ett värdshus och lovar att betala omkostnaderna när han kommer tillbaka. Så frågar Jesus den lagkloke:

Vem av dessa tre tycker du var en nästa för mannen som råkade ut för rövare? (v. 36).

Hur mycket den lagkloke än avskydde samariterna måste han ju svara sanningsenligt. Han svarade därför:

"Den som visade barmhärtighet mot honom" (v. 37).

Samariten älskade sin nästa. Han älskade även den judiske mannen som låg där slagen, trots att det var en fiende. Han visade sin kärlek i handling. Därför säger nu Jesus till den lagkloke:

"Gå du och gör som han." (v. 37). [äldre övers. Gå du och gör sammalunda!]

Vi skall lägga märke till att Jesus inte förkunnar en enda droppe av evangelium för mannen. Detta är chockerande för många. Skulle inte Jesus nu predika evangelium också för den lagkloke? Skall inte en förkunnare predika evangelium och syndernas förlåtelse för alla människor? Svaret är här: Nej! För den som fortfarande är säker i sina synder skall endast lagen förkunnas. Först när lagen fått utföra sitt verk så att en människa blir bekymrad över sina synder skall hon få höra evangelium. Därför säger Skriften att varje präst skall "rätt dela sanningens ord". Paulus skriver till biskopen Timoteus:

Gör allt du kan för att bestå provet inför Gud, som en arbetare som inte behöver skämmas utan rätt delar sanningens ord. 2 Tim. 2:15).

Detta syftar inte på att Timoteus skall skilja Guds ord från oandligt prat (som Folkbibelns not här säger) utan som Luther och kyrkans äldre lärare alltid har utlagt detta viktiga ställe:

att rätt *skilja lag och evangelium åt*. Om inte detta sker blir hela förkunnelsen felaktig även om dess delar i och för sig är riktiga.

Ett exempel är när förkunnare lär att man till oomvända människor, hedningar eller sekulariserade personer först skall komma med budskapet: *Du är redan frälst. Jesus älskar dig. Dina synder är förlåtna*. Det låter så fromt men är en helt felaktig predikan till dessa personer. Här skall istället Jesu ord till den lagkloke användas: *"Du måste uppfylla lagen i allt. Gör det så får du leva."* Så skall lagens krav förkunnas. Predikan till dessa människor måste börja med att lagen är Guds eviga vilja och befallning och att den som bryter mot Guds bud är under Guds vrede och förbannelse. Man kan inte ostraffat förneka Gud och vägra att tro på hans ord. Man kan inte leva i tron att alla människor nog kommer till himlen - om det nu finns en Gud. Man kan inte strunta i tio Guds bud och välja sin egen livsfilosofi och tro att detta kan ske utan konsekvenser för den eviga saligheten. Man kan inte acceptera aborter och samkönade äktenskap eller strunta i Guds förbud mot skilsmässa, lögn, svordom och all slags ogudaktighet. Om inte detta predikas först förstår ingen människa vad synd är.

Den lagkloke visste detta. Men han förtröstade ändå på att detta var vägen till himmelen. Han kom inte till Jesus med ånger över sina synder. Därför delade Jesus sanningens ord så att han endast fick höra lagen i dess stränghet och konsekvens: *Gör det så får du leva*.

Å andra sidan skall de som är bekymrade för sina synder *inte få höra något annat än evangelium*. När publikaner och skökor (horor) kom till Jesus och ångrade sina synder predikade han endast evangelium för dem om syndernas förlåtelse. För sådana människor har Jesu liknelse om den barmhärtige samariten ett evangeliskt budskap. Samariten är Jesus själv som kommer till den i synden fallna människan. Han sköter om våra sår genom att ge andliga läkemedel, som är ordet och sakramenten, tron och den helige Andes läkande olja. Han kostade på och betalade allt detta genom sitt eget blod och sin död då han friköpte hela mänskligheten ur djävulens våld. Han överlämnar den syndiga människan i värdshusvärdens vård, vilket betecknar kyrkan och ämbetet, som sköter om varje kristen tills Jesus kommer tillbaka på den yttersta dagen. Detta är en andlig tolkning av liknelsen som står i full överensstämmelse med Guds ord och därför bör användas som en evangelisk predikan till varje syndare som vet sig vara förlorad och vänder sig till Kristus när han hör evangelium.

Men observera att detta *inte* är vad Jesus säger till den lagkloke mannen. Hans ord till honom var lagens ord för att mannen först skulle väckas upp och bli förkrossad. Hur det gick med detta vet vi inte. När Jesus på liknande sätt förkunnade lagen för den rike, unge mannen gick denne bedrövad bort. Så har lagen en dubbel verkan. Den leder till säkerhet eller förtvivlan om inte evangeliet därefter får utföra sitt frälsande verk.

Nu vill Jesus att du som lyssnar skall rannsaka ditt hjärta. Lever du fortfarande i säkerhet under lagen vill han i dag krossa ditt hårda hjärta och få dig att förstå att ditt största problem är synden som skiljer dig från Gud. Jesus vill då att du skall göra bättring och bejaka Guds dom över ditt syndiga liv.

Men om du vet dig vara en syndare som inte har förtjänat annat än straff och dom skall du fly till den barmhärtige samariten som är Jesus själv. Han försäkrar dig genom evangelium att alla dina synder är förlåtna så sant som att han har dött och uppstått från de döda. Han har i dopet skänkt dig alla sina gåvor och där utlovad syndernas förlåtelse för hela ditt liv. Han skänker dig i nattvarden sin kropp och sitt blod till syndernas förlåtelse. Han försäkrar i sitt ord och i avlösningens evangelium att alla dina synder är förlåtna för Kristi skull. Du behöver inte och kan inte uppfylla lagen, men Jesus har gjort det i ditt ställe. Därför håller han dig i sin hand och ingen skall någonsin kunna rycka dig ur denna nåderika och kärleksfulla hand. Han hör alla dina böner och leder dig till den eviga saligheten.

Amen.

Bön. Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans Helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi inte må vara glömska hörare, utan ordets görare, och så dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålamod intill änden, och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. *Amen.*

En pålysning:

OBS! Nästa söndag och varje söndag därefter kommer gudstjänsterna via skype att sändas ***först kl 19.00***. Vid de fysiska högmässorna i Stockholm predikar växelvis pastor Johannes Rydh från vår kyrka och kyrkoherde Jakob Fjellander från Lutherska Konkordiekyrkan. Bibelstudierna om Jesaja är uppskjutna tills vidare. Se våra predikoturer på hemsidan: evluth.se

Och så till sist: Guds frid som övergår allt förstånd bevara era hjärtan och tankar i Jesus Kristus nu och alltid. Amen.